

Кирило Олександрович ЧЕРЕВКО,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3384-8388>

Е-ДЕКЛАРУВАННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПИТАННЯ

Взагалі, ідея електронного декларування виникла більше 30 років тому. За сучасними мірками це досить тривалий термін – нинішні темпи розвитку ІТ-технологій вимагають швидкої та адекватної реакції на всі зміни. Це стосується як учасників і розробників програмних засобів так і законодавців. На початку 80-х років минулого століття електронна форма декларування стала активно розвиватися в США, а потім в Японії. Європейські країни також працювали в цьому напрямку, але найважливішим фактором у плані вдосконалення нового підходу в е-декларуванні стало розвиток WEB-технологій. Сьогодні практично всі країни Європи та світу вже мають власні системи. Основним позитивними моментами електронного декларування є співпраця та узгодження дій між державними органами по боротьбі з корупційним проявами, прозорість та передбачуваність службових та посадових осіб, що вкрай потрібно сучасній Українській державності. У зв'язку із зобов'язаннями України плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України передбачено запуск роботи всіх антикорупційних органів України. Тому виникає необхідність повноцінної роботи нової системи фінансового контролю Національним агентством з питань запобігання корупції за доходами та витратами осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування – «е-декларування». Національна агенція з питань запобігання корупції надала згоду на запуск з 1 вересня 2016 року в Україні електронної системи подання та оприлюднення декларацій осіб відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції». Цей крок є своєчасним та необхідним для боротьби з корупційними правопорушеннями, отриманням неправомірної вигоди та службових злочинів.

Подання е-декларації – безумовна вимога антикорупційного законодавства. Умисне неподання декларацій передбачає адміністративну та кримінальну відповідальність, зокрема:

- несвоєчасне подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ч. 1 статті 172-6 КУАП), карається накладенням штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента або про суттєвої зміни у майновому стані карається накладенням штрафу від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 статті 172-6 КУАП);

- подання завідомо недостовірних відомостей про майно на суму 100-250 мінімальних заробітних

плат (або 138 – 344 тис.) встановлено штраф, який становитиме від 17 тис. до 42,5 тис. грн (ч. 2 172-6 КУАП); [2]

- за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації (більше ніж 344,5 тис. грн) карається штрафом 42,5–51 тис. грн, громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років (366-1 КК) [3];

Система е-декларування була запроваджена в два етапи. Перший етап з 1 вересня 2016 по 30 жовтня 2016 року – щорічні декларації за 2015 рік подають особи, які станом на 1 вересня 2016 року займають згідно зі ст. 50 Закону України «Про запобігання корупції» відповідальне та особливо відповідальне становище. Другий етап – з 1 січня 2017 року – подають всі інші суб'єкти декларування.

Суб'єкти, які повинні заповнювати електронну декларацію, є: 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 2) особи, які для цілей цього Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, – у випадках, передбачених Законом України «Про запобігання корупції». Перелік суб'єктів є вичерпним та доволі зрозумілим. Що в майбутньому не повинно привести до колізій.

Кримінальна відповідальність за злочин, передбачений ст. 366-1 КК України, за подання завідомо недостовірних відомостей буде наступати у випадку, якщо відомості декларування будуть відрізнятися від достовірних понад 250 мінімальних заробітних плат, що на сьогоднішній день складає більше 800000 тис. грн. Відповідно до ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» у декларації зазначаються відомості які перелічені, що мають вичерпний та зрозумілий перелік. До основних з них відносяться: а) інформація, що ідентифікує таку особу та членів його сім'ї; б) інформація про об'єкти нерухомого майна, що перебуває в користуванні

або власності особи та членів його сім'ї; в) інформація про цінне рухоме майно, вартість якого перевищує 50 мінімальних заробітних плат (60900,00 грн), що перебуває в користуванні або власності особи та членів його сім'ї; г) інформація про цінні папери, векселі, інших корпоративних правах, якими володіє особа і члени його сім'ї; г) нематеріальні, грошові активи, доходи, фінансові зобов'язання, які є у особи або членів його сім'ї і так далі.

Дуже складним, на наш погляд, є інша альтернативна дія ст. 366-1 КК України умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації. Форма вини в цьому діянні виключає кримінальну відповідальність за помилку або необережність при заповненні декларації. Також не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка подала декларацію невчасно. За це передбачена адміністративна відповідальність.

Враховуючи викладено вище можна зробити декілька висновків. По-перше, дуже складним вважається кваліфікація цього складу злочину в розумінні, чи є електронна декларація офіційним доку-

ментом. Поняття офіційного документа в нас закріплена в ст. 358 КК України, але з цього поняття не зрозуміло чи входить до нього ця електронна декларація. По-друге, складно доказовим фактом, навіть після впровадження системи подачі і оприлюднення декларацій, залишиться умисний характер діяння суб'єкта злочину, так як завжди залишається можливість в певний термін заявити про помилку. Також залишається можливість оскаржити і сам факт перебування майна в користуванні або власності особи. По-третє, від електронного декларування без загрози кримінальної відповідальності можна буде приховати лише об'єкти незначної вартості. Дорогі об'єкти приховувати буде ризиковано та проблематично. По-четверте, відкритим та неврегульованим є питання оцінки майна декларанта. Тому що, це буде прямо впливати на питання кваліфікації та розмежування від адміністративного правопорушення.

В цілому нова система декларування – це дійсно дуже потужна превентивна антикорупційна нововведення, для боротьби та протидії з корупцією.

Одержано 09.02.2017